

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันประเทศผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตรทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และที่กำลังพัฒนา ต่างก็พยายามพัฒนาการผลิตสินค้าทางการเกษตรของตนเองให้ดีขึ้น ให้มีผลผลิตสูงขึ้น และมุ่งการส่งออกเพื่อแก้ดุลย์การค้าของประเทศ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแข่งขันกันทางการค้าสินค้าเกษตรอย่างรุนแรง ด้วยสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้การส่งออกพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย คือ ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง ยาสสูบ ข้าวโพด และยางพารา ต้องประสบปัญหาหลายประการ และมีผลกระทบทำให้ราคาสินค้าดังกล่าวในประเทศลดลง ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) จึงได้ให้ความสำคัญของการขยายตัวของไม้ผลต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาไม้ผลชนิดต่าง ๆ ได้ทวีบทบาทการส่งออกเพิ่มขึ้นตามลำดับทุกปี กล่าวคือจากมูลค่าการส่งออก 567.4 ล้านบาทในปี 2524 เพิ่มเป็น 933.8 ล้านบาทในปี 2529 จึงควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการขยายตลาดผลไม้มองของไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แทนการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศดังเช่นแต่ก่อน

"มังคุด" เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งซึ่งเริ่มจะมีบทบาทในทางเศรษฐกิจของประเทศ มีศักยภาพในการส่งออกเป็นที่ต้องการของต่างประเทศสูง เนื่องจากมีรสชาติดีไม่น้อยกว่าผลไม้ชนิดอื่นจนได้รับขนานนามว่า "Queen of the fruits" แต่ปริมาณผลผลิตในแต่ละปียังมีจำนวนไม่มาก มูลค่าการส่งออกจึงยังไม่สูงนักแต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี¹ กล่าวคือ

¹ กรมศุลกากร "Foreign trade statistic of Thailand"
(กรุงเทพมหานคร : กรมศุลกากร, 2525 - 2529)

ปี 2525	มูลค่าส่งออกรวมกับผลอโวกาโตและฝรั่ง	5.425	ล้านบาท
ปี 2526	มูลค่าส่งออกรวมกับผลอโวกาโตและฝรั่ง	2.943	ล้านบาท
ปี 2527	มูลค่าส่งออกรวมกับผลอโวกาโตและฝรั่ง	8.920	ล้านบาท
ปี 2528	มูลค่าส่งออกรวมกับผลอโวกาโตและฝรั่ง	10.003	ล้านบาท
ปี 2529	มูลค่าส่งออกรวมกับผลอโวกาโตและฝรั่ง	15.580	ล้านบาท

นอกจากนี้ยังมีการริเริ่มนำมังคุดมาผลิตเป็นผลไม้กระป๋อง จุดประสงค์เพื่อออกจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศด้วย ฉะนั้นจึงควรที่จะมีการส่งเสริมให้มีการปลูกแพร่หลายมากขึ้นในอนาคต

"มังคุด" เป็นผลไม้ที่ปลูกง่าย มีศัตรูพืชรบกวนไม่มาก ให้ผลผลิตสูง เป็นไม้ยืนต้น ที่มีอายุยืน อายุต้นมังคุดบางต้นมากกว่า 100 ปี และปัจจุบันเป็นผลไม้ที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการสูง ดังนั้นการลงทุนทำสวนมังคุดจึงเป็นที่สนใจของชาวสวนเป็นอย่างมากในปัจจุบัน แต่ที่ผ่านมาเนื่องจากมังคุดเป็นพืชที่ให้ผลผลิตช้า จึงทำให้ชาวสวนทั่วไปไม่นิยมทำสวนมังคุดอย่างจริงจัง แต่จะปลูกมังคุดแซมร่วมกับพืชชนิดอื่นที่ให้ผลผลิตเร็วกว่า เช่น กุเรียน เงาะ มะพร้าว ลองกอง เป็นต้น มีเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่ปลูกเป็นสวนมังคุดล้วนหรือสวนเอกเทศขนาดใหญ่ ดังนั้นการศึกษาต้นทุนการปลูกมังคุดในประเทศไทยจึงต้องศึกษาจากสวนที่ปลูกในลักษณะแซมเป็นหลัก และศึกษาจากสวนมังคุดล้วนหรือเอกเทศเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งการทำสวนมังคุดนี้ต้องใช้เวลาลงทุนสูงในระยะแรก และต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะได้ผลตอบแทนกลับคืนมา ประกอบกับผลตอบแทนที่ได้ก็ยังไม่เป็นที่ทราบกันอย่างแน่ชัดว่าจะทำรายได้ให้มากเพียงใด ด้วยเหตุนี้จึงควรจะมีการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคตจากการลงทุนทำสวนมังคุดว่าจะได้รับกำไรหรือขาดทุนเท่าใด และต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานเพียงใด จึงจะคุ้มกับการลงทุน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกมังคุด
2. เพื่อศึกษาต้นทุน ผลผลิต และรายได้รวมทั้งอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกมังคุด โดยเปรียบเทียบการปลูกมังคุดจากสวนลักษณะแซมร่วมกับพืชชนิดอื่นซึ่งเป็นลักษณะการทำสวนมังคุดทั่วไปของประเทศ ในระหว่างภาคตะวันออกกับภาคใต้ และจากสวนมังคุดล้วนขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก
3. เพื่อศึกษาภาวะตลาด ราคา ช่องทางการจำหน่าย ตลอดจนการส่งออกของมังคุดในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนปลูกมังคุด

ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการศึกษาข้อมูลตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการเก็บผลผลิตและจำหน่าย เพราะฉะนั้นเรื่องที่ศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการปลูก การดูแลรักษา การเก็บผลและการนำผลผลิตออกจำหน่าย โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. คำว่า "มังคุด" หมายถึง มังคุดที่เป็นผลไม้สด ซึ่งปัจจุบันยังถือว่ามีเพียงพันธุ์เดียว มังคุดที่ศึกษาจึงไม่ระบุพันธุ์
2. การศึกษาจะจำกัดเฉพาะสวนที่ทำการปลูกมังคุดเป็นหลักเท่านั้น โดยจะจำแนกเป็น

- ศึกษาจากสวนลักษณะปลูกแซม ซึ่งเป็นลักษณะการปลูกมังคุดทั่วไปของประเทศ
- ศึกษาจากสวนมังคุดล้วนขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะการปลูกมังคุดส่วนน้อยของประเทศ

3. ขอบเขตพื้นที่ทำการวิจัย ทางภาคตะวันออกคือ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ส่วนภาคใต้คือจังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นแหล่งปลูกมังคุดแหล่งใหญ่ของแต่ละภาค

4. ระยะเวลาที่ทำการสำรวจใช้เวลาระหว่างเดือนมกราคม - ธันวาคม 2530

5. การศึกษาในหัวข้อนี้มุ่งที่จะสำรวจชาวสวนผู้ปลูกมังคุดเพื่อการจำหน่ายในพื้นที่ที่กล่าวข้างต้นเท่านั้นและเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน ต้นทุน หรือค่าใช้จ่าย ปริมาณผลผลิต รายได้ ตลอดจนวิธีการจำหน่าย จึงได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวสวนมาคำนวณหาอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมังคุด

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลดังนี้
  - ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมได้จาก
    - การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมต่างๆ ของการปลูกมังคุด ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนมังคุดโดยตรงและโดยอ้อม
    - การสัมภาษณ์ชาวสวนโดยตรง
    - การสัมภาษณ์และสอบถามนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ พ่อค้า ตามบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่จำหน่ายปัจจัยและอุปกรณ์ เครื่องมือในการทำสวนมังคุดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และชุมพร เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ปริมาณและราคาของปัจจัยและอุปกรณ์เครื่องมือดังกล่าว
    - การสอบถามราคาที่ดินซึ่งเป็นที่ว่างเปล่ายังมิได้ปลูกพืช ใด ๆ และค่าภาษีที่ดินและโรงเรือน จากสำนักงานที่ดิน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และชุมพร
    - การสอบถามลักษณะสวน การปฏิบัติและดูแลรักษาสวน ของชาวสวนส่วนใหญ่จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตร จังหวัด เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบลของแต่ละ จังหวัดที่ศึกษา

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้า ข้อมูลจากบทความในวารสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้
3. แยกประเภทต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำสวน มังคุดทั้งกรณีศึกษาจากสวนที่ปลูกมังคุด ในลักษณะเข้าร่วมกับพืชชนิดอื่น ในภาค- ตะวันออกและภาคใต้ และกรณีจากสวนที่ปลูกมังคุดล้วนขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก
4. คำนวณปริมาณผลผลิตและรายได้จากสวนแต่ละประเภทในข้อ 3.
5. เปรียบเทียบต้นทุน ปริมาณผลผลิตและรายได้ของการปลูกมังคุด จากสวนแต่ละประเภทในข้อ 3.
6. วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนและสรุปผล
7. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อ การลงทุน ตลอดจนการจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ
8. สรุปผลการศึกษาร่วมด้วยข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ ในการทำสวนมังคุด เพื่อนำไปพิจารณา ประกอบการลงทุน
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะสวนมังคุด การปฏิบัติดูแลรักษาสวน ต้นทุน ผลตอบแทน รายได้และเทคโนโลยีของชาวสวน ซึ่งปลูกมังคุดในภาคตะวันออก และภาคใต้
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องใน การพิจารณาให้การส่งเสริม และคำแนะนำแก่ผู้ที่สนใจทั่วไป
4. ใช้เป็นข้อมูลทางเศรษฐกิจเพื่อเปรียบเทียบกับการทำสวนไม้ผล ชนิดอื่น
5. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการอ้างอิง และเป็นแนวทางในการ ศึกษาต่อไป

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ

กรมมหาวิทยาลัย